

דעות אחרונות

4.3.2010

תמר הרמן • מחאה אמריקאית

הזמנה למסיבת תה

עבורו בהמוניה, לעצב עבורן מדיניות יקרה ולהגיש את החש"בון – בצורת מיסוי מעמיק – למעמד הבינוני הלבן. האם אנחנו בישראל צריכים להתעניין בעלייתה של התנועה החדשה, הגורפת אחריה מאות אלפים אם לא מיליונים, ומכסה חלקים גדלים והולכים משדה הראייה של מקבלי ההחלטות שם? התעצמות התנועה יכולה בהחלט להשפיע בכיוון של הרפיית ידיו של הממשל מעיסוק בסכסוך המזרח-תיכוני. אלה בישראל שישמחו לראות את הבית הלבן מרפה מהנושא הישראלי-פלסטיני צריכים לזכור כי התביעה העממית המתרחבת לצמצום מעורבות החוץ של ארה"ב תגרוור מן הסתם גם תביעה לצמצום הסיוע האמריקאי לישראל.

מאחדת את המוחים התחושה, כי הבית הלבן "נחטף" על ידי קבוצה בראשותו של נשיא שחור, שהאינטרס שלה לדאוג לקבוצות עניות ולא-לבנות על חשבון המעמד הבינוני הלבן

אולם מסקנה חשובה יותר מצויה במישור יחסי השלטון-אזרחים. אם בעבר באה רוב המחאה הפוליטית מכיוון חוגים רדיקליים קטנים, בעלי רמה גבוהה של מודעות פוליטית וכוח פוליטי מועט, משבר האמון המעמיק ברחבי העולם, ובישראל בכלל זה, מזמין למסיבות תה כאלה גם אזרחים מן השורה, שבימים כתי קונם הרעיון של יציאה לרחוקות כמחאה נגד שלטון שנבחר בבחירות כשרות, היה מעביר בגבם צמרמורת של אי נעימות. להמונים אלה יש כוח פוליטי רב.

נראה כי הרמוקרטיה המודרנית חווה כיום תנועות טקטיות, היוצרות גלי צונאמי פוליטי-חברתי העלולים לשטוף ולהרוס את העומד בדרכם, אם לא תידלק נורית אדומה במקומות הנכונים מבעוד מועד. ■

תמר הרמן היא פרופסור באוניברסיטת הפתוחה ונעמיתת מחקר במכון לרמוקרטיה

"תה ואורז יש בסין...", אומר השיר הנושן, אבל תה, ובעיקר מסיבות תה, הן מושג יסוד דווקא בתרבות הפוליטית האמריקאית. כך נקרא, כידוע, אירוע המחאה שהתרחש בנמל בוסטון בשנת 1773. כמה עשרות מתושבי העיר, מחופשים לאינדיאנים, עלו אז על שלוש ספינות שהובילו מטען של תה והטילו למים 342 ארגזים עמוסים במחאה על המסים, כולל המס על תה, שהיטלו הבריטים על 13 המושבות הראשונות בצפון אמריקה. זאת מבלי שניתן למתיישבים ייצוג פוליטי בפרלמנט הבריטי ומבלי שהייתה להם השפעה על גובה המס או על השימוש שייעשה בו. ב"מסיבה" הזו, שהולכה בסופו של דבר לעצמאות ארה"ב, נטב"ע הסיסמה הרמוקרטיה הירדועה: "אין מס ללא ייצוג".

אולם "מסיבות התה" של היום, שאותן מארגנת ברחבי ארה"ב "תנועת מסיבת התה", אינן עוד ביטוי מחאה רמוקרטי קלאסי כפי שמרמו שמו, שכן הן מתרחשות כאשר קיים ממשל נבחר וייצוגי. המוחים מיוצגים כרין וכרת, גם אם נציגיהם אינם בריוק לטעמם ומדיניות הממשל אינה משביעה את רצונם. יש הרואים ב"תנועת מסיבת התה" תגובה עממית כריאה להיחלצותו של ממשל אובמה להצלת וול-סטריט אחרי ההתמוטטות הגדולה של השנה שעברה, אך האמת הפחות מרגיעה היא שהמחאות ההמוניות התכופות של תנועה זו מבטאות אי הכרה בלגיטימיות של הממשל הנבחר ושל הנשיא אובמה.

המוחים, רובם גברים לבנים מן המעמד הבינוני-בינוני בעלי השקפת עולם שמרנית הקרובה לזו של המפלגה הרפובליקנית, שמיהרה לאמץ לחיקה את תנועת ההמונים החדשה, אינם חיים בשלום עם הכוונה המוצהרת של הממשל להעמיק את מעורבות המדינה בכלכלת השוק החופשי ולהקצות תקציבים, שיבואו בעיקר ממיסוי, כדי לשפר ולהרחיב שירותים לאזרחים, כמו הרפורמה בביטוח פראאי. לכך מתווספת ההתינגדות, שגם לה שורשים עמוקים בתרבות הפוליטית האמריקאית, למעורבות הצבאית של ארה"ב ברחבי העולם, בעיקר באפגניסטן ובעיראק.

למרות שמרכיבים רבים במדיניות ממשל אובמה, נגדם מוחים משתתפי מסיבות התה, הם המשך ישיר למדיניות הנשיא בוש, מאחדת את המוחים התחושה כי הבית הלבן "נחטף" בכחידות האחרונות על ידי קבוצה בראשותו של נשיא שחור, שהיא בעלת אינטרס לדאוג לקבוצות איכלוסייה עניות ולא-לבנות שהצביעו